

מסורת הש"ס

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לב.

עין משפט
נר מצוה

(א) מגילה ט' (ב) (תוספת'
פ"ג הי"ט, א) ג' לעיל יט:
(ג) וי"ג ע"ג פ"ג י"ג א' כ"ג:
(ד) וי"ג י"ג י"ג כ"א
מגילה ט' ופ"ג הי"ט (ה) (וי"ג)
מגילה ט' (ו) וי"ג הי"ט
המגילה ט' שם שמואל וי"ג
ה"ש ר"ג אמר שמואל,
(ח) ומגילת ר"ג אמר שמואל,
ושפוטו כ"ל וי"ג ר"א
כתיב"ף והל"ש ומהשנה
שנתישמו"ן (ט) (שמות
י"ג)

וקבעיה בשמיה. למנוחה עם שאר תקנומי ולהכי תנא תשע תקנות:
מתני' סדר כרכום אומר אבות וגבורות כו' וקדושה היום ופוקע
כו'. דמנוחה בשלש תקיעות של שלש שלש דמנוחה לקמן בפירוקן
(דף ג' ב:) **גמ'** רחמנא אמר אידכר. דתניא דברייתא לקמן:
לימא קטש דהואיל ואשמיני. מלכות
מזכרונות לענין תקיעה שאין תוקעין
בהן אשתמי נמי לפחות מהן: בני
אליש. יושגא דתקופי כמו ואת אלי
הארץ לקח (יחזקאל י'): **הבו לט'**.
הזכירו לפניו האיתנים: מפני מה לא
נאמר שבתון. שבתון שפיר פתח בו
הכחוש פסילה. והוא עקל להזכיר
על המלאכה שהיא עיקר וכן יפה
לדרוש הואיל והוא ראשון במקרא
והשנייה ראשונה לטולס: **אני ה'**
אליהיכם. דלעני ונגר תעזוב וסמך
ליה כהנש השביעי זכרון תרועה:
אני ה' אליהיכם. הוא לשון אני
דזון לכס: **אף כאן כהנש**. והיום
תשע ברכות הן והאמרה בתמימות:
ידי רבי יוחנן כן ברקא לפני
הסוכה. לפי שמהנה להתפלל בתקום
נמוך קמני יד: **כר' יוחנן** כן נורי.
דמתניתין: **לא כך היו נוהגין בימיה**.
זימי אבא כשהיה סנהדרין עס:
מתני' אין פוחתין מעשרה מלכות
כו': **גמ'** הך דכתיב כהו הללו
כתקע שופר. הך דהללו אל נקדשו:
כנגד עשרת הדברות. דכתיב כהו
נמי שופרין ולא שמעיה אל לאימה
ביטוד רבינו יתכן כן יהודה:
עשרה מאמרות שהעולם נברא כהן.
נראש השנה: **נראשים נמי מאמר**
הוא. ואף על גב דלא כתיב זיה
ויאמר יהי שמים כמאן דכתיב דמי
דנאמריה **אמר אידי ר' ולא שמים**
דכתיב (המל ט"ג) דבר ה' שמים
נעשו: **הכי קמני**. האי דר' יוחנן
כן נורי האי מכולס דקאמר אמאן
קאי אמורה נביאים וכתיב קאי
דהא מכלוה אמר דתתן מתחיל
בתורה ומשלים נביאי והכי קאמר
אם אמר שלש מן התורה ושלש מן
הנביאים ושלש מן הכתובים ממל
אחת ואחת ילא ולא פליג אדרבנן
אלא אחדא דליהו אמרי עשרה
ואיזה אמר משעה: **או דלמא**.
האי ג' ג' אמלכות וזכרונות ושופרות
קאי שלש למלכות ושלש לזכרונות
ושלש לשופרות דהו להו אחת מן
התורה ואחת מן הנביאים ואחת מן
הכתובים: **לא יפחוס משבע וכו'**.
ואי סלקא דעתך שלש מן התורה ושלש
מן הנביאים ושלש מן הכתובים לכל ו)
אם כן שבע נמי שבע מן התורה
ושבע מן הנביאים ושבע מן הכתובים:
הוה ליה רבי יוחנן כן נורי מוסף:
מתני' אין מוכירין זכרון כו':
גמ'

מתחיל בתורה ופסיים בנביא. וז"ת דככל דוכחא משמע
דנביאי עדיף מכתובים כדלמך (מגילה דף ג' ב:) כתוב
בתורה ושני נביאים ומשולש בכתובים וה"ק קראי דכתיבי בכתובי
נביאים והדר נביאי וי"ל משום דקראי דתהלים משלי ואיוב קדמו
לנביאים ומה שאנו נוהגים להשלים
בתורה דעבדין כרבי יוסי כדלמרינן
בגמרא המשלים בתורה וז"ל ומשונה
וכן היו ומויקין עושין:
כשעת

וקבעיה רביה בשמיה: **מתני'** * סדר
ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם
וכולל מלכות עמהן ואינו תוקע קדושת
היום ותוקע זכרונות ושופרות ותוקע
ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים דברי ר'
איו תוקע למלכות למה הוא מזכיר *אלא אומר אבות וגבורות וקדושת
השם וכולל מלכות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ושופרות ותוקע
ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים: **גמ'** אמר לו ר"ע אם אינו תוקע
למלכות למה הוא מזכיר למה הוא מזכיר רחמנא אמר אידכר אלא למה
עשר לימא תשע דהואיל ואשתני אשתני תנו רבנן *מנין שאומרים אבות
שנאמר יהוה לה' בני אלים ומנין שאומרים גבורות שנאמר יהוה לה'
כבוד ועז ומנין שאומרים קדושות שנאמר יהוה לה' כבוד שמו השתחוו
לה' בהדרת קדש ומנין שאומרים מלכות זכרונות ושופרות ר"א אומר
דכתיב *שבתון זכרון תרועה מקרא קדש שבתון זה קדושת היום זכרון
אלו זכרונות תרועה אלו שופרות מקרא קדש קדושה בעשיית מלאכה
אמר לו רבי עקיבא מפני מה לא נאמר שבתון שבות שבו פתח הכתוב
תחילה אלא שבתון קדושה בעשיית מלאכה זכרון אלו זכרונות תרועה
אלו שופרות מקרא קדש זו קדושת היום מנין שאומרים מלכות תניא
רבי אומר *אני ה' אליהיכם * (ב) ובחדש השביעי זו מלכות רבי יוסי בר יהודה
אומר אינו צריך הרי הוא אומר * והיו לכם לזכרון לפני אליהיכם שאין
תלמוד לומר אני ה' אליהיכם ומה תלמוד לומר אני ה' אליהיכם זה בנה אב
לכל מקום שנאמר בו זכרונות יהיו מלכות עמהן והיכן אומרה לקדושת
היום תניא *רבי אומר עם המלכות אומרה מה מצינו בכל מקום ברביעית
אף כאן ברביעית רשב"ג אומר עם הזכרונות אומרה מה מצינו בכל
מקום באמצע אף כאן באמצע וכשקידשו כ"ד את השנה באושא רבי
ר' יוחנן בן ברקא לפני רשב"ג ועשה כו' יוחנן בן נורי אמר לו רב
שמעון לא היו נוהגין כן בימיה ליום השני יד רבי חנינא בנו של רבי יוסי
הגלילי ועשה כו' אמר רשב"ג כך היו נוהגין בימיה למימרא דרבי
שמעון בן גמליאל כו' עקיבא ס"ל והא אמר ר"ע מלכות עם קדושת
היום אמר להו ורשב"ג אומר קדושת היום עם הזכרונות אמר להו א"ר
זירא לומר שתוקעין למלכות ליום השני יד רבי חנינא מאי שני אילימא
יו"ט שני למימרא דעברה לאלול * והאמר רבי חנינא בר כהנא * מימות
עזרא ואילך לא מצינו אלו מעובר אמר רב חסדא מאי שני ליום שני
לשנה הבאה: **מתני'** * אין פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות
מעשרה שופרות ר' יוחנן בן נורי אומר *אם אמר ג' ג' מכולן יצא:
גמ' הני עשרה מלכות כנגד מי אמר * (רבי) כנגד עשרה הלולים
שאמר דוד בספר תהלים הלולים טובא הוה הך דכתיב כהו הללוהו
כתקע שופר רב יוסף אמר כנגד עשרת הדברות שנאמרו לו למשה בסני
ס"ד' יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם הי ניהו ויאמר
(ו) (ויאמר) דבראשית מ' הוה בראשית נמי מאמר הוא דכתיב * דבר ה' שמים
נעשו: ר' יוחנן בן נורי אומר אם אמר שלש שלש מכולן יצא: איבעיא
להו היכי קתני שלש מן התורה שלש מן הנביאים ושלש מן הכתובים דהו
תשע ואיכא בינייהו חדא או דלמא אחד מן התורה ואחד מן הנביאים
ואחד מן הכתובים דהוין להו שלש ואיכא בינייהו טובא ת"ש דתניא אין
פוחתין מעשרה מלכות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות ואם אמר שבע
מכולן יצא כנגד שבעה רקיעים רבי יוחנן בן נורי אמר השופרות לא יפחוס משבע
ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים ואמרי לה כנגד כהנים
ליום וישאלים אמר * רב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי: **מתני'** * אין
מוכירין * (זכרון מלכות ושופר)

מסורת הש"ס
הבן לה: בני אלים
הזכירו לפניו את אלי
הארץ (מגילה ט'). מסורת
עזרא ואילך. הוה דנקט
מימות עזרא. משום דכתיב
מגילה ט'. דלמדי בעול
(מגילה ט) וזכור השם.
ויכלש השנה בשמי
ובי"ג א. בראשית נמי
מאמר הוא. המשפטי
בשמי ובין. אף ה"ס
במאמר נכללו (מגילה ט'
גמ' הכי"ו.

מוסף רש"י
הבן לה: בני אלים
הזכירו לפניו את אלי
הארץ (מגילה ט'). מסורת
עזרא ואילך. הוה דנקט
מימות עזרא. משום דכתיב
מגילה ט'. דלמדי בעול
(מגילה ט) וזכור השם.
ויכלש השנה בשמי
ובי"ג א. בראשית נמי
מאמר הוא. המשפטי
בשמי ובין. אף ה"ס
במאמר נכללו (מגילה ט'
גמ' הכי"ו.

תורה אור השלם

- 1. נמוך לרוד הבו ליה
בני אלים הבו ליה כבוד
וגמ' תהלים ט"א
2. הבו ליה כבוד שמו
השתחוה ליה בהדרת
קדש: תהלים ט"ב
3. דבר אל בני ישראל
לאמר קדוש השביעי
באחד לחודש יהיה לכם
שבתון זכרון תרועה
מקרא קדש:
4. ובקשרים את קציר
ארבעם לא תכלה אפת
שורך בקצור ולקט
קצירך לא תלקט לעני
ולגר תעזוב אהם אני ה'
אליהיכם: ויקרא כ"ב
5. וזכור שמותם
ובמזעריכם ובראשי
חשיכם ותקעם
במצותי על עולותי
ועל זבחי שלמים וכל
לכם לזכרון לפני
אליהיכם אני ה'
אליהיכם: כמדר"י
6. הללוהו בתקע שופר
הללוהו בכל ובגור'
תהלים ק"ג
7. דבר ה' שמים נעשו
ברכות פיו כל בעצאם:
תהלים ג' ג'

הגהות הב"ח

(א) גמ' מנא רבי חזקוני אמר
אלהים וכתוב ומשם:
(ב) וי"ג והאמר רבי תנאי
כי כהנא אמר רב מימות
עזרא: (ג) ה"ש ד"ה לא
יפחוס י"ן מן הכתובים לכל
אחד ואחד ל"ב שבע
נמי:
(ד) גמ' מנא רבי חזקוני אמר
אלהים וכתוב ומשם:
(ה) וי"ג והאמר רבי תנאי
כי כהנא אמר רב מימות
עזרא: (ו) ה"ש ד"ה לא
יפחוס י"ן מן הכתובים לכל
אחד ואחד ל"ב שבע
נמי:
(ז) גמ' מנא רבי חזקוני אמר
אלהים וכתוב ומשם:
(ח) וי"ג והאמר רבי תנאי
כי כהנא אמר רב מימות
עזרא: (ט) ה"ש ד"ה לא
יפחוס י"ן מן הכתובים לכל
אחד ואחד ל"ב שבע
נמי:
(י) גמ' מנא רבי חזקוני אמר
אלהים וכתוב ומשם:
(יא) וי"ג והאמר רבי תנאי
כי כהנא אמר רב מימות
עזרא: (יב) ה"ש ד"ה לא
יפחוס י"ן מן הכתובים לכל
אחד ואחד ל"ב שבע
נמי:
(יג) גמ' מנא רבי חזקוני אמר
אלהים וכתוב ומשם:
(יד) וי"ג והאמר רבי תנאי
כי כהנא אמר רב מימות
עזרא: (טו) ה"ש ד"ה לא
יפחוס י"ן מן הכתובים לכל
אחד ואחד ל"ב שבע
נמי:

גליון הש"ס

מתני' אבות וגבורות כו'
סנהדרין דף מט פ"ג מוס'
ד"ה אף:

רבינו חננאל

[מתני'] סדר ברכות
אומר אבות וגבורות כו'
אין פוחתין מעשרה מלכות
מעשרה זכרונות ושופרות
ואם אמר שלש מן התורה
ושלש מן הנביאים ושלש
מן הכתובים לכל ו)
אם כן שבע נמי שבע מן התורה
ושבע מן הנביאים ושבע מן הכתובים:
הוה ליה רבי יוחנן כן נורי מוסף:
מתני' אין מוכירין זכרון כו':
גמ'

דבראשית, ובראשית נמי מן המנין, כי מאמר הוא, שנאי דבר ה' שמים נעשו, ירושלמי הני עשר מלכות כנגד עשר קלוטין שאמר דוד בחלילי הללו אל בקדשו וני, עד כל הנשמה תהלל יי, עשרה זכרונות כנגד עשרה וידעיים שאמר ישעיה רחמי חזק, מה כתיב בתורה למרו הייב דרשו משפט אשרי המון לנו וזוכחה, * שופרות כנגד * (שופרות) וי' כתיבין) ופר ואיל ושערי, ר' יוחנן בן נורי אמר אם אמר שלש שלש יצא ואבעי לן [שאל] מן התורה שלש מן הכתובים ושלש מן הנביאים יצא דהו להו * ואיכא בינייהו חדא, או דלמא אחת מן התורה אחת מן הנביאים ואחת מן הכתובים, ואיכא בינייהו שבע בכל אחת מהן, ת"ש רתניא ר' יוחנן בן נורי אמר לא יפחוס משבע, ואם אמר שלש מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים, ואמר לה כנגד כהנים ליום וישאלים, אמר שמואל הלכה כר' יוחנן בן נורי, ש"ס אחת מן התורה ואחת מן הנביאים ואחת מן הכתובים, ומצאנוהו מפורש בתלמוד ארץ ישראל הוינן סברין מימר שלש מכל אחת ואחת, אשכח הני אפילו שלש מכולן יצא, [מתני'] אין מוכירין של פורענות מאמרות, והן ויאמר ויאמר

רבינו חננאל (המשך)
עוד באו לפרש הויך
סידורן, תניא ר' אומר
קדושת היום שהיא
אחת בחינתו אמרה עם
המלכות בכרזה רביעית,
מה מצינו כל מקום
בשבתות ובימים טובים
ברביעית, פירוש אבות
גבורות קדושת השם
ואחריתן קדושת היום,
וכיון שעמד רבי כר'
עקיבא דמתניתין הלכתא
כוותיה, ואפי' רשב"ג
דפליג על רבי אמר כר'
עקיבא דמתניתין [שורף]
נהגין כיבנה שתוקעין
למלכות, והא תניא
לשני ידו ר' חנינא
בנו של ר' יוסי הגלילי
ועשה כר' עקיבא, אקמה
רב חסדא מאי לשני
לשנה הבאה, והלכה כר'
עקיבא דאמר אומר אבות
וגבורות וקדושת השם
וטולל מלכות עם קדושת
היום ותוקע, זכרונות
ותוקע, שופרות ותוקע,
ואומר עבודה והודאה
וברכת כהנים ושיים שלום,
ירושלמי ר' בא בשם ר'
אבא בר ירמיה בתפילי
הוא אומר אלוהו דוד וכוונת
ירושלמי, ונביאי הוא
אומר אלוהו דוד ומצמיח
קרן ישועה, יום של ראש
השנה שחל להיות בשבת
או שבת פותח בשבת
או ויתחם בשבת יום טוב
בימינו, ר' יהודה בן פזי
כספ' ר' יהושע בן לוי
הלכה כרבי, [מתני'] אין
פוחתין מעשרה מלכות
מעשרה זכרונות מעשרה
שופרות, הני עשר כנגד
מי, כנגד עשרה הללו אל
בקרשן כול', רב ירמיה
אמר כנגד עשר זכרונות
ר' יוחנן אמר כנגד עשרה
מאמרות, והן ויאמר ויאמר

רבינו חננאל (המשך)
עוד באו לפרש הויך
סידורן, תניא ר' אומר
קדושת היום שהיא
אחת בחינתו אמרה עם
המלכות בכרזה רביעית,
מה מצינו כל מקום
בשבתות ובימים טובים
ברביעית, פירוש אבות
גבורות קדושת השם
ואחריתן קדושת היום,
וכיון שעמד רבי כר'
עקיבא דמתניתין הלכתא
כוותיה, ואפי' רשב"ג
דפליג על רבי אמר כר'
עקיבא דמתניתין [שורף]
נהגין כיבנה שתוקעין
למלכות, והא תניא
לשני ידו ר' חנינא
בנו של ר' יוסי הגלילי
ועשה כר' עקיבא, אקמה
רב חסדא מאי לשני
לשנה הבאה, והלכה כר'
עקיבא דאמר אומר אבות
וגבורות וקדושת השם
וטולל מלכות עם קדושת
היום ותוקע, זכרונות
ותוקע, שופרות ותוקע,
ואומר עבודה והודאה
וברכת כהנים ושיים שלום,
ירושלמי ר' בא בשם ר'
אבא בר ירמיה בתפילי
הוא אומר אלוהו דוד וכוונת
ירושלמי, ונביאי הוא
אומר אלוהו דוד ומצמיח
קרן ישועה, יום של ראש
השנה שחל להיות בשבת
או שבת פותח בשבת
או ויתחם בשבת יום טוב
בימינו, ר' יהודה בן פזי
כספ' ר' יהושע בן לוי
הלכה כרבי, [מתני'] אין
פוחתין מעשרה מלכות
מעשרה זכרונות מעשרה
שופרות, הני עשר כנגד
מי, כנגד עשרה הללו אל
בקרשן כול', רב ירמיה
אמר כנגד עשר זכרונות
ר' יוחנן אמר כנגד עשרה
מאמרות, והן ויאמר ויאמר

א ע"פ פ"ג ט"ז